

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

48. ÉVFOLYAM

1982. AUGUSZTUS

4. SZÁM

KÉZ A KÉZBEN

“Egy-egy kéz, drága kéz
mindegyre elereszt...” Áprili

Verőfényes vasárnap délelőtt.
Virágok nyíltak és gyümölcsök értek.
Még fogtam a drága, dolgos kezét,
de gyengülő, gyérülő érverések
könyörtelenül tudatták velem:
út az óra, s el kell eresztenem.

Megsimogattam. Átölelt a múlt.
Akik búcsúznak, mindig visszanéznek.
Megköszöntem a kezembe simult,
erőtlen, ráncos anyai kéznek,
hogy simogatott és ápolgatott...
a fáradtságos, dolgos tegnapot.

Hogy imára kulcsolta kezemet
és imádságra kulcsolódott értem...
Az idő irgalmatlan sietett.
A másodperceket remegve mértem.
Aztán... kezét Más fogta meg helyettem,
s én eleresztettem... eleresztettem.

Verőfényes vasárnap délelőtt.
Sárgult falevelek szálltak a szélben.
S megint fogtam egy búcsúzó kezét,
és megint búcsúzó szempárba néztem.
Virágokat bontottak még a kertek,
de a vándormadarak útrakeltek.

Ó, simogató, serény kicsi kéz!
Milyen fürge volt és fáradhatatlan!
Fogtam... könnyű volt és mégis nehéz.
Szívem mélyén mindenért hálát adtam.
Aztán... kezét Más fogta meg helyettem...
S én eleresztettem... eleresztettem.

Hát hűtlenül elhagy kéz kéz után?
Segítették, áldottak, simogattak.
Utánuk nyúlnék félszegen, sután...
Hát kéz a kézben soha nem maradhat?!
Csend, csend! Hiszen e g y megmarad nekem!
Azt soha nem kell eleresztenem.

Arra békén rábízhatom magam,
és az a kéz letörli minden könnyem.
Szegény a szívem, koldus a szavam,
kevés az életem, hogy megköszönjem
azt a kereszten értem vérzett,
örökigalmú, hatalmas kezét.

TÜRMEZEI ERZSÉBET

KORUNK

EVANGÉLIKUS

KÖLTŐI

Jézus mondja:

Kétezer évig osztották a nevemben
az üdvöt és a kízzást-tűzhalált,
s az ember maradt az önásta veremben,
még akkor is, ha már a Holdba szállt.

Eszével önös hatalmát növelte,
szívében gonoszodó gyerek maradt.
Elélvezett, ha testvérét megölte,
szárnyát kitepve kízzott madarat.

Most már a Zeusz hatalmát is elérte:
világokat ronthat szemöldökével.
Lázasan nyüzsög szűkülő hangyabolyban.
Rémülten kapná el kezét a késtől.

Most már elég a szóból, elhívésből,
VALÓSÍTSÁTOK, amit parancsoltam.

JÁNOSY ISTVÁN

Kérés mai prédikátorokhoz

Nem igaz
hogy mindig fönn vagytok Vele
a Tábor hegyén
ahol örökké zöldell
a hit fájának lombja
nem igaz

mért beszéltek hát úgy
mintha mindig fönn
lennétek Vele
mindig fönn
miért

vetközzétek le
a századok óta beidegzett
szómozdulatokat
amik a könyökén jönnek ki már
az agyon prédikált világnak
és az üzenettel
két lábon járjatok a földön
mint a zsoltár írója
akinek volt bátorsága
a “mélységből” is felkiáltani
bűnbocsánatért
mégsem húzta le népe
a próféták durva
darócát róla
de mellé térdelt
és reménységgel fogódzott meg
elesettségben is erős hitében

vetközzétek le hát
beidegzett szómozdulataitokat
vetközzétek le végre
vagy elfelejtettétek már
hogy az apostol a
lélek legőszintébb mondatát
fogalmazta meg könyörgésében
amikor lelki tükrébe nézve
hívó létére is
segítségért esengett
“hitelenségében”
noha választott volt
aki többet munkálkodott
az Úr szőlőjében
mint a többi apostol
együttvéve
gondoljátok csak meg
hogy a legmélyebb szónak
van egyedül aranyfedezete
Isten bankjában
és ti sem fizethettek ki senkit
más pénzverdében vert
gondolat-pénzzel

töltsetek meg hát erszényeteket
tisztá igével
mert a teremtett világ
“sóvárogva várja Isten fiainak
megjelenését”
akiknek keze tele van
az Evangélium aranyával
mert arra vár a szegény
csak arra.

JAKUS IMRE

Segítsük a Magyar Konferencia szolgálatát!

címmel legutóbb kérésrel fordultunk olvasóinkhoz, melyre ismét felhívjuk szíves figyelmüket. A főbb pontokat röviden összefoglalva, az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia jelenleg három területen kér anyagi támogatást, hittestvéreink adományait:

1. SZÓRVÁNYGONDOZÁS. *Istentiszteletek tartása olyan helyeken, ahol nincs gyülekezetünk.*

2. BIBLIAKALAUZ. *Magyarázatos segédkönyv a Biblia olvasásához. A könyv kiadási költségeihez kérünk támogatást.*

3. ORDASS Emléktábla. *Nagy-méretű bronz dombormű, melyet a szabadvilág ev. központjaiban helyeznénk el néhai Ordass Lajos ev. püspök emlékezetének megőrzésére.*

A fenti tételek több ezer dolláros keretet jelentenek, ezért hittestvéreink bőkezű és áldozatos adakozására számítunk. Az adóból levonható adományokat az Erős Vár folyamatosan nyugtázza. Kérjük, hogy lehetőleg a lapunk legutóbbi számához csatolt megcímzett válaszbortéket használják erre, az adomány céljának feltüntetésével. Csekk, pénzesutalvány "Hungarian Conference — LCA" névre állítandó ki; a cím további része: c/o Rev. Béla Bernhardt 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102.

A fentiekől eltekintve megvételre ajánlunk egy kisebb méretű emléktáblát, melyet mind gyülekezetek, mind egyének megrendelhetnek az alábbi feltételek mellett:

Akik otthonuk díszítésére, vagy ajándéknak Ordass-emléktáblát kívánnak rendelni, 21x28 cm nagyságú bronz domborművet \$100-ért kaphatnak. A művész csak akkor készítheti el ezeket a táblákat, illetve csak úgy biztosíthatja a darabonkénti százdolláros árat, ha a következő 3 hónap alatt legalább 10 megrendelést kapunk. Ezt a megrendelést is, a vételár mellékelésével, az AMEK pénztárához kell küldeni a fenti címre.

Figyelem! Értesülésünk szerint Ordass-emlékermek is kaphatók lesznek, ugyancsak Kúr Csaba képző-

művész szép kiállításában. A 4 incs (10.1 cm) átmérőjű bronzérem, díszes dobozban, kb. \$50.00. Az azonos nagyságú, bronzal befuttatott alumínium érem ára kb. \$18.00 lesz. Az előbbi egyenként is készülhet, az utóbbit csak akkor csinálják, ha legalább 20—25 megrendelés lesz. Megrendelés, befizetés szintén a Magyar Konferencia pénztárához eszközlendő a fent közölt címre.

*

ADOMÁNYOKAT NYUGTÁZUNK

A "Segítsük a Magyar Konferencia szolgálatát" gyűjtésre 1982. augusztus 26-ig bezárólag az alábbi adományokat vettük köszönettel:

Általános célokra — \$25: N. N. (FL); **\$20:**

Zoehrer-család özv. Zöhrer Józsefné emlékére (Spring Hill, FL); **\$10:** Csere Zoltánné (Cleveland, OH), Merényi Károly (Sarasota, FL); **CAS10:** Domján Sándorné (Mississauga, Ont.), Göllner András (Verdun, Que.).

Szórványgondozásra — \$100: Dr. Relle Mátyás (Ellicott City, MD); **\$50:** Nt. Tessényi Kornél (Milton, FL); **CAS50:** özv. Nyíregyházy Pálné (Toronto, Ont.); **\$7:** Bede Miklós (Grand Island, NY); **\$10:** Dr. Lestyán János (Milton, FL), Ottenbacher Károly (Ridgewood, NY), Virágh Lászlóné (Westlake, OH), Vucskó Ferenc (Chagrin Falls, OH); **CAS10:** özv. Zoltai Miklósné (Toronto, Ont.); **CAS5:** özv. Kováts Gyuláné (Toronto, Ont.).

Bibliakalauz kiadására — \$10: Dr. Lestyán János (FL), Vucskó Ferenc (OH); **\$8:** Bede Miklós (NY).

Ordass-emléktáblára — \$25: Nt. özv. Becker Jakabné (Niles, IL); **\$15:** Molnár Mihályné (Highland Park, NJ).

Dr. Nagy Gyula, a budapesti Teológiai Akadémia dékánja, átnyújtja a disz doktori oklevelet Brachna Gábor főesperesnek május 20-án, a zuglói templomban megtartott ünnepélyen.

■■■■■■■■■■ Személyi hírek ■■■■■■■■■■

Kunos Jenő (Avalon Beach, FL) ny. ev. lelkész, volt kínai misszionáriust az a kitüntetés érte, hogy március végén a Lutheran Theological Southern Seminary (Columbia, SC) néhány napra meghívta "vendég" egyetemi-lelkésznek, ahol a hallgatók és fakultás számára istentiszteletet és előadásokat tartott. Az intézet minden évben prominens egyházi vezetőket tisztel meg ilyen módon.

Dr. Leskó Béla (Buenos Aires) volt ev. teológiai igazgatót az ottani svéd nagykövetség állandó követségi lelkészének hívta meg. Ez a lelkészi állás diplomáciai útlevelel jár és "területenkívüliséget" biztosít számára Argentínában.

Értesülésünk szerint **dr. Lestyán János** (Avalon Beach, FL), a Magyar Konferencia volt pénztárosa, mostanában nem örvend jó egészségnak. Mielőbbi felépülését kívánjuk imádságos szívvel!

Markovits Pál (Carmichaels, PA) ev. lelkész, aki hosszú ideig volt az azóta feloszlott pittsburghi gyülekezetünk lelkésze, majd a Hatfield

Ferry Lutheran Parish két gyülekezetét pásztorolta 12 évig, augusztus végével nyugalomba vonul. (Címe nem változik.) Nyugdíjas korában sem fog sokat pihenni, mert mind egyházkerülete, mind a Magyar Konferencia rendszeresen igénybe veszi majd szolgálatát. Legyen az Egyház Urának áldása további éveim és munkáim! (Itt említjük meg, hogy ő tart istentiszteletet Torontóban szept. 26-án, majd pedig Pittsburghban okt. 31-én.)

Terray László (Norvégia) m. ev. lelkész lemondott a Norvég Izrael-misszió főtítkári állásáról és egy 5000 lelkes gyülekezet lelkésze lett Fredrikstad közelében. Új címe: Rev. L. G. Terray, Prestegarden, N-1640 Rade, Norway.

Tessényi Kornél (Avalon Beach, FL) ny. lelkész, ki legutóbb a csikágói magyar gyülekezetet pásztorolta, s most is tart ott időnként istentiszteletet, július 12-én volt 70 éves. Szeretettel köszöntjük őt ezalkalommal és Isten áldását kérjük reá és családjára!

EGY KÁNTOR TÖRTÉNETE

Az "öreg" tulajdonképpen nem is volt még olyan öreg, mindössze hatvan éves, mégis nyugalomba akart volna vonulni egészségi okokból. Bárhogyan is számoljuk, mégiscsak harminc esztendőn keresztül volt ugyanabban a gyülekezetben lelkész. Felesége már meghalt, s ez igen fáradttá tette. A gyerekek már kirepültek, ami megkönnyítette az elhátározását.

A püspök egyik fiatal lelkészét küldte helyettesként, méghozzá azal a gondolatlalt, hogy szerettesse meg magát addig, amíg eljön a pappválasztás ideje. Ez az a magasabb diplomácia, amely lehetővé teszi, hogy a gyülekezet éljen választójoggal teljesen szabadon, de azt választja meg, akit a püspök is akar.

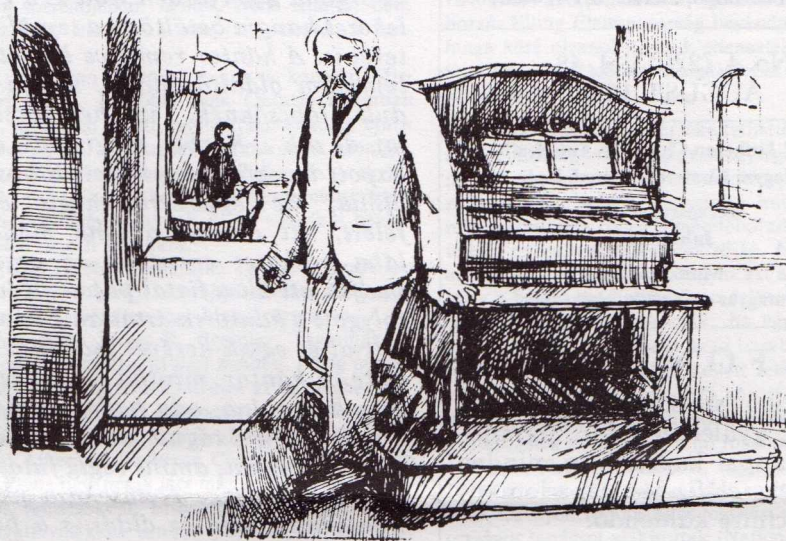
Egy késői nyári délután érkezett meg a fiatal helyettes, méghozzá feleségével együtt. Az ilyen ténykedés igen hasznos dolog, mert a férfi sok olyan apróságot nem vesz észre, ami később még nagyon fontos lehet, a felesége azonban azonnal felfigyel azokra. De az is lehetséges, hogy a férfi, minden nagy teológiai tudás mellett is, az ismeretlen gyülekezeti tagok között valamit elront, ami befolyásolhatná a választást, amit azonban a fiatal asszony egyetlen mosollyal és pár jó szóval gyönyörűen helyrehozhat.

A hivatal átvétele könnyen és gyorsan ment, minden rendben volt. Az "öreg" még aznap este meghívta a fiatalokat vacsorára, s közben tanácsokat adott a jövőre nézve. Elmesélte a gyülekezet történetét is, a még élő régi szokásokat, a gondokat a háború ideje alatt és sok mindent, amit a szíve rejtegetett. Így került sor a kántor történetére is.

"Már itt találtam őt", mondta a lelkész, "valamivel idősebb, mint én. Kezdetben tevékeny volt és eleven, de évek múltán mindig inkább közönyösebbé vált és különössé. Megmaradt agglegénynek. Mint tanítót már nyugdójazták, de a kántori állását megtartotta a gyülekezetben. Így is minden rendben lett volna, ha nem lenne egy furcsa, bántó szokása. Abban a pillanatban, amint megjelentem a szószéken, ott hagyja az orgonát, lassan lemegy a kórusról, éppenséggel nem valami csendesen és egyszerűen elmegy haza. A

kántori lakás itt áll mindjárt a templom mellett, pár lépés az egész és már otthon is van. Megszokta azt, hogy mindig pontosan 25 percig prédikálok, na persze... csak prédikáltam... (itt a lelkész hangja megcsuklott egy pillanatra...) és így mindig idejében visszaérkezik az Amen előtt."

"Szóval", folytatta tovább az elbeszélést, "a prédikáció ideje alatt ott

hon üldögél a szobájában. Háziasszonya rendszerint kikészíti az asztalára a két üveg sört, a pipát és a vasárnapi újságot. Évek, sőt évtizedek sora alatt sohasem tett kivételt. Persze a gyülekezetben ezzel botrányt okozott, de... Mint tanító nemzedékeket nevelt fel, s kinek is lenne ereje, s bátorsága a "tanító úrral" szembeszállni. A presbiterek a gyűléseinken meghányták-vetették a dolgot, hogyan lehetne őt erről lesoztatni, sőt azt is, hogy egyszerűen fel kellene neki mondani, de minden alkalommal oda lyukadtunk ki, hogyha új és fiatal kántort keresünk, az többre kerül, mint a régi... Minden maradt tehát úgy, mint volt.

Magam is kérdezgettem tőle, mire való ez a viselkedés? "Tudod, válaszolta nekem, én már annyi prédikációt hallottam, amennyi elég lesz az üdvösségemhez, ti papok, már nem tudtok nekem semmi újat mondani. Ez éppen a kántorok betegsége, hogy idővel minden kicsit unalmassá válik a templomban." — Szégyellem, fejezte be a történetet a lelkész, de ezt a problémát nem tudtam megoldani..."

Közben öreg este lett, s az álom mindhármójukat pihenésre csalogatta.

A következő vasárnap zsúfolásig megtelt a templom. A kíváncsiság még mindig nagy hatalom. Az öreg pap a presbiterek padjában ült, s a fiatal tartotta az istentiszteletet. Hangja szépen, erőteljesen hangzott a liturgia alatt, lehetetlen volt elszundikálni, mint ahogyan egyesek

szoktak. Azután felment a szószékre... a kántor pedig le a kórusról... Feszültség volt a levegőben, de a gyülekezet hamarosan inkább a szószék felé figyelt az igehirdetésre. A kántor pedig szép csendesen megérkezett a szobájába. Leült az asztal mellé, megtömté a pipáját, kinyitott egy üveget és lapozgatta a vasárnapi újságot... "egy teherautó összeütközött a vonattal. A sofőr és két kísérője a helyszínen meghalt..." — "...egy fiatal ember tegnap este mulatozni akart, apjától zsebpénzt kért. Mivel nem kapott, apját egy bottal felholtra verte..." — Micsoda világ, mondta a kántor magában, és tovább itta a sört, szitta a pipát és olvasta az újságot. — "...a sportpálya új tribünje hirtelen összeomlott. Sebesültek jajgattak, a mentőautók szírenázva..." — "...a polgármester javasolta, hogy állítsanak fel játékszínöt, mert akkor a turisták sokkal nagyobb számmal keresik fel a várost és ezzel a város bevételei..." — Micsoda világ, micsoda világ... — mondogatta a kántor magában és itta a sört, szitta a pipát és olvasta tovább a vasárnapi újságot.

ERŐS VÁR

AMÉRIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

ERŐS VÁR (USPS 178560) is published bi-monthly (February, April, June, August, October, December) for \$3 per year by the Hungarian Conference—Lutheran Church in America, 9715 Lake Avenue, Cleveland, OH 44102. Second-class postage paid at Cleveland, OH. POSTMASTER: Send Address changes (Form 3579) to

ERŐS VÁR

P. O. Box 02148, Cleveland, OH 44102

No. 4. (220) Vol. 48.
AUGUST 1982

A "Lutheran Church in America"
Magyar Konferenciájának lapja.

Szerkesztő és kiadó:

Juhász Imre

Munkatársak:

a magyar evangélikus lelkészek.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag, kézirat, gyülekezeti hír, úgyszintén a lappal kapcsolatos minden levelezés, előfizetés és adomány erre a címre küldendő:

"ERŐS VÁR"

P. O. BOX 02148

CLEVELAND, OH 44102

Az "ERŐS VÁR" előfizetési díja belföldön egy évre 3 dollár. Kanadában és egyéb külföldön évi 4 US dollár, vagy 5 kanadai dollár.

Be nem jelentett címváltozás esetén a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Erre a költségre különösen nem-előfizetők, késedelmező előfizetők, vagy többéves hátralékban lévők esetében nehéz fedezetet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy minden esetben pontosan adják meg címüket a "Zip Code" szám feltüntetésével együtt! Az újságot "zip code" szám nélkül nem kézbesíti a posta. Címközlésnél tüntessék fel az utca megjelölését is, pl.: St., Rd., Ave. Ugyanis egyes postai zónákban azonos nevű utcákat csak így lehet megkülönböztetni.

Printed by

Classic Printing Corporation

9527 Madison Ave., Cleveland, Ohio 44102

Akkor — hát ez meg micsoda? — kapta fel a fejét a kántor. Szól az orgona? Ki játszik az orgonán? Bolond vagyok, vagy mi? Hol az óráim...? Én 10 óra 30-kor lejttem, most meg még csak... De hol a szemüvegem...? Jár ez az óra egyáltalán? Híszem még csak 10 óra 45 van! Lehetetlen! Egy üveget még fel sem bontottam... lehetetlen... de miért szól az orgona OTT mikor én meg ITT vagyok...?

Kirohant az udvarra. Hát bizony az orgona gyönyörűen szól és a gyülekezet hangja betöltötte a templomteret is. A kántor remegve belökte a templom oldalsó ajtaját, s neki indult a lépcsőknél. Tizenhét lépcső... jaj, de sok... Közben megizzadt, alig kapott levegőt, meg kellett többször állnia, de egyszerre mégis csak felért, ott állt az orgona mellett, lába gyökeret eresztett: az orgona padján ott ült a fiatal papné! Rámolygott a kántorra ártatlan Éva-mollyal és egyik kezével magához intette. A kántor, mintha csak megvárásolták volna, oda ballagott, leült ő is a padra s tágult szemmel nézte az apró ujjakat, amint végig futottak a billentyűkön... Nemsokára jött a Miatyánk, majd az áldás, s a befejező éneket már az öreg kántor játszotta.

Nehéz út volt fölfelé, még nehezebb lefelé. Mit mondanak majd az emberek? A kántor csak állt, állt az orgona mellett szótlánul, s nem mozdult. A kis papné se szólt, s a pár pillanat halotti csöndben suhant a templom mennyezete alatt. Az ajtó-

ban meg megjelent a fiatal lelkész is, már nem volt rajta a Luther-kabát. Mindjárt a tárgyra tért: "Nézze, kedves Kántor Úr, én néha röviden prédikálok. Amikor érzem, hogy most már elég, már nem szabad tovább beszélnem, akkor megállok, mert akkor kell kimondani az Ámen-t, amikor a gyülekezet még feszülten figyel. A későn kimondott Ámen elronthatja az egész prédikációt.

Most is így volt... Mivel pedig tudtam már, hogy máskor tovább szokott otthon maradni, már ne vegye rossz néven, felküldtem előre feleségemet a kórusra, amennyiben szükség van rá, játsszék ő tovább. Nem akartam ezzel megsérteni, de az Isten országa nagyon komoly dolog és nekünk mindent meg kell tennünk, hogy a gyülekezetet és a fiatalokat megtartsuk a jó úton..." (... "és a fiatalember egy bottal félholtra verte apját...") — gondolta mindjárt a kántor...

"Nem történt semmi", mondta a lelkész, "ha máskor is megmarad régi szokása mellett, én azt is megérttem, és a feleségem máskor is tud segíteni rajtunk. No, de most jöjjön, menjünk csak le innen..."

Már a templom oldalajtájában állottak, a késői nyár aranysugariban. De az öreg kántor attól kezdve az istentisztelet után itta meg a sörét, szűtta el pipáját és olvasta a vasárnapi újságot, mert Isten országában minden szolgálat nagyon komoly dolog.

Váraday Lajos
(Ev. Naptár)

Egy évfordulóra

Augusztus elején a kanadai Vancouverben tartotta szokásos évi ülését az Ev. Világszövetség végrehajtóbizottsága. Ez alkalommal emlékeztek meg arról, hogy az EVSZ 35 éve, 1947-ben alakult meg. Az alakuló gyűlést a svédországi Lundban tartották. Az ünnepi megemlékezést dr. Vajta Vilmos professzor, az EVSZ ökumenikus intézetének ny. igazgatója tartotta. Felszólalása során rámutatott arra, hogy az elmúlt években az EVSZ főképpen a szociális segítőmunkára helyezett súlyt, mint pl. Európában a háborús pusztítások következményeinek az enyhítésére, s aztán az ún. harmadik világban az elmaradott népek fejlesztésére. Az ilyen segítség persze nem térítési al-

kalom. Most azonban eljött az ideje annak, hogy az EVSZ az evangélium hirdetésére fordítson több gondot. Megemlítette még azt is, hogy az EVSZ nemcsak az evangélikus családon belül szorgalmazza az egyház egységének az ügyét, hanem azon túlmenően is. Egyfelől Luther abszurdumnak tartotta, hogy valamilyen luteránus egyház keletkezzék, másfelől pedig a római katolikusok szegényítenek meg minket azzal, hogy az Ágostai Hitvallás ökumenikus vonatkozásaival behatóan éppen ők foglalkoznak. —BB.

LAPZÁRTA UTÁN: Az AELC, ALC, és LCA ev. egyházak egyidőben tartott közgyűlésén elhatározták az egyesülést, mely 1988-ra valósulhat meg. Legyen Isten áldása ezen a döntésen. (Lásd a "Történelmi időkben" c. közlést, valamint az "Evangélikusok Észak-Amerikában" c. cikket.)

EVANGÉLIKUSOK ÉSZAK-AMERIKÁBAN

Az alábbi tanulmány a Budapesten kiadott Lelkipásztor c. evangélikus lelkészi szakfolyóirat 1982. márciusi számában jelent meg, írója Reuss András, a hazai evangélikus egyház külügyi titkára. Szerkesztőnk véleménye szerint érdemes egy ilyen, az amerikai ev. egyházi életet elemző tanulmányt olvasóink elé tárni, mert:

a) Új perspektívát ad — a kívülálló szemével vizsgálja azt, amihez mi esetleg túl közel vagyunk: "a fáktól nem látjuk az erdőt".

b) Az amerikai magyar evangélikusok érdeklődési körén eddig általában kívül esett az országos egyház felől való tájékozódás. Gyülekezeteink tagjai lelkileg talán máig sem épültek bele az amerikai egyházi életbe.

c) A tanulmány felelte áll az eddigieknek, szinte új hang szólal meg benne. Az elmúlt évtizedek során ugyanis sokszor tájékozatlanul, vagy éppen a tárgyilagosságot nélkülöző módon írtak rólunk a hazai egyházi sajtóban. Írója a kritikát is hittestvéri szívvel gyakorolja, amennyiben az amerikai egyházi élet fonákjaira az itteni sajátos adottságok megemléztével talál jóindulatú magyarázatot.

(A tanulmány némely szakasza után zárójelben látható számok az Erős Vár szerkesztőjének megjegyzéseire utalnak.)

* * *

Sok hírt kapunk az észak-amerikai evangélikusok életéről és számos kapcsolatunk van velük, mégis nagyon keveset tudunk róluk. A hozzánk érkező híreket sem értjük mindig, mert annyira távol van tőlünk — földrajzi és kulturális értelemben is — az a földrész.

Az észak-amerikai kontinens is, az ottani evangélikusság is oly nagy és sokszínű, így csak arra szorítkozhatom, hogy a magunk kérdéseire próbáljak feleletet találni.

ADATOK

Már a térképre tekintve is szembeötlő, milyen óriási területről van szó. Kanada területe 9,9 millió, az Egyesült Államoké 9,3 millió négyzetkilométer. Területük egyenként is megközelíti Európáét (10,5 millió négyzetkilométer), s együttesen a Szovjetunióét (22,4 millió négyzetkilométer).

Kanada 302.000 evangélikusa a 23,3 milliós lakosságnak csupán 1,3 százalékát, az Egyesült Államok 8,628.000 evangélikusa pedig a 216,8 milliós lakosságnak csupán kb. 4 százalékát teszi ki. (1)

Kanadában most is úgy tartják, hogy a nagy kiterjedésű országban az egyház még mindig nem jutott el minden evangélikushoz. Hasonló a helyzet az Egyesült Államokban is, ahol a húszas években még számontartották, hogy mintegy húszmillióra tehető azok száma, akik evangélikus háttérűek.

A népesség mozgásának mértékére jellemző, hogy 1820 és 1975 között, tehát 155 év alatt több mint 47 millió bevándorló lépett az Egyesült Államok területére. Többek között ezzel is magyarázható, hogy a lakosság 30 százaléka semmilyen vallási közösségnek sem tagja. Az új hazában nem kerestek ilyen kapcsolatokat.

EVANGÉLIKUS EGYSÉG

A felsorolás nem nyújt vizsgálati képet az észak-amerikai evangélikusság egységéről. A kép azonban úgy teljes, ha az arányokra is figyelünk: az Egyesült Államokban a három legnagyobb egyházhoz tartozik az evangélikusság 95 százaléka (ezek az egyházak találhatóak meg Kanadában

is), míg további tíz egyháztestben él a fennmaradó öt százalék.

Ha futó pillantást vetünk ezeknek az egyházaknak földrajzi elhelyezkedésére, történelmi és kulturális hátterére, valamint teológiai sajátosságára, máris magyarázatot — ha indoklást nem is — kapunk a sokszínű képre.

Az Evangelical Lutheran Church of Canada súlypontja az ország középső része, tagjai pedig norvég és német bevándorlók leszármazottai.

A Lutheran Church in America — Canada Section térképén az ország keleti vidéke jelentős. Nemzetiségi összetétele, amely persze egyre inkább háttérrel jelent már, a legszínesebb. A lélekszám sorrendjében: német, svéd, izlandi, dán, finn, észt, lett, litván, magyar, szlovák, Volganémet. (2)

A Lutheran Church-Canada a kanadai Missouri Synod. Legtöbb tagja Ontario államban van, különben tagjai egyenletesen elszórvva élnek az országban. A Missouri munka egyik pionírja, Adam Ernst volt a múlt század közepén — egyike azoknak, akiket Løhe Vilmos kezdeményezésére és felkészítésével küldtek ki az amerikai bevándorlók közötti munkára.

A legnagyobb lélekszámú egyház a Lutheran Church in America. Korábbi elnöke, Robert J. Marshall ismételtén járt Magyarországon. A jelenlegi elnök James R. Crumley. Tagjainak 25 százaléka él az atlanti part mentén. Főleg német, svéd és dán háttérűek. Ehhez az egyházhöz tartoznak az amerikai magyarok is. 1962-ben négy korábbi egyháztest fuziójával jött létre. (3)

Az American Lutheran Church elnöke, David W. Preus ugyancsak járt már hazánkban, egyháznak vendégeként. Elsősorban az ország középnyugati vidékein vannak jelentős számban, de nyugaton is. Inkább vidéki, mint városi egyház. Háttérrel tekintve norvég és német. Ugyancsak egyesülés eredménye: 1960-ban négy egyház olvadt össze.

Lutheran Church — Missouri Synod. Háttérrel: német és norvég, ma azonban az összes észak-amerikai evangélikus egyházak közül itt a legjelentősebb a spanyol nyelvűek, indiánok, feketék és távol-keletiek aránya. Fő terület szintén a középnyugati rész, s ugyancsak inkább vidéki, mint városi egyház.

Wisconsin Evangelical Lutheran Synod: 1961-ben megszakitotta a közösséget a Missouri Synoddal, mert unionistának, tehát túl liberálisnak tartotta.

Association of Evangelical Lutheran Churches: 1977-ben vált ki a Missouri Synodból, amikor ott a konzervatív irány kerekedett felül.

Evangelical Lutheran Synod: Amikor 1917-ben a három legnagyobb amerikai norvég egyháztest egyesült, akkor ez távol maradt.

Association of Free Lutheran Congregations: a korábbi Lutheran Free Churchnek azok a gyülekezetei alakították 1963-ban, melyek nem voltak hajlandók részt venni az American Lutheran Church megalakításában (1960).

Church of the Lutheran Confession: 1963-ban alakult, elvet minden kompromisszumot. Cserkészet is csak előzetes és teljes tanítási egység alapján lehetséges. Elsősorban a Közép-Nyugaton.

Church of the Lutheran Brethren: norvég háttérű tagsága elsősorban a megtérés személyes átélését hangsúlyozza és az odaadó keresztény életet. Istentiszteletükön liturgiát nem használnak, templomaikban oltár nincs. Ugyancsak a Közép-Nyugaton élnek.

Apostolic Lutheran Church of America: főként a Közép-Nyugaton élő laestádiánus finnek tartoznak hozzá. Sem tornyot nem építenek, sem hangszereket nem használnak templomaikban. Az istentiszteletet, mely inkább kötetlen áhitatnak hat, laikusok vezetik.

Lutheran Churches of the Reformation: 1964-ben váltak ki a Missouri Synodból, liberalizmussal vádolva azt.

Protestant Conference (Lutheran): a Wisconsin Evangelical Lutheran Synodból vált ki 1926-ban, mert úgy érezték, hogy ott lelki zsarnokság és holt ortodoxia uralkodik.

Evangelical Lutheran Church, Eielsen Synod: 1846-ban alakult, három gyülekezet tartozik hozzá. Elling Eielsen norvég bevándorló gyűjtött maga köré olyanokat, akik elleneztek az akadémiai képeztetésű lelkészi szolgálatot és a liturgikus istentiszteletet. (4)

A rövid jellemzések érzékeltethették, hogy az evangélikusság sokszínűsége és egységének hiánya mögött olyan tényezők hatottak közre, mint a nemzetiségi-nyelvi háttér, kegyességi irányzat, valamint a kontinens roppant méretéből adódó elszigeteltség és kulturális különbözőség. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy a hosszú tradíciókkal rendelkező országokból jött ev. bevándorlóknak, ha egyáltalán érdeklődést mutattak iránta az új hazában, az egyházi életet teljesen előlről kellett felépíteniük és megszervezniük. 1840 és 1875 között az Egyesült Államok területén 50 sinódus (tulajdonképpen gyülekezetek szövetsége, a mi fogalmaink szerint egyházkerület) szerveződött. Már 1896-ban és 1918-ban egyesült evangélikus egyházak jöttek létre, és nyolc evangélikus egyház részvételével országos tanácsot alakítottak (National Lutheran Council), mely közel ötven évig működött, míg 1966-ban felváltotta a Lutheránus Tanács (Lutheran Council in the USA), miután kialakult a három legnagyobb egyháztest (LCA, ALC, LCMS), melyek közül az ALC és a LCA a Lutheránus Világszövetségnek is tagja.

E két utóbbi evangélikus egyház oltár- és szóközösségben is áll egymással. Az American Lutheran Church a Missouri Synoddal is. Ismételtén felvetődő kérdés az ALC és a LCA egyesülése. Azok, akik fenntartásait hangoztatják az egyesüléssel szemben, inkább csak attól tartanak, hogy huzamos ideig szervezeti kérdések és viták kötnék le az erőket az evangélizáció és misszió, tehát a tulajdonképpeni feladat helyett. S természetesen olyan félelmeknek is hangot adnak, vajjon az óriási szervezet nem lesz-e sokkal nehezekebb és önmagával foglalkozó, mint a korábbi két "kisebb". A LCA, az ALC és az AELC már 1978-ban közös munkacsoportot hozott létre az egyesülés kérdésének tanulmányozására. Mindhárom oldalról hangsúlyozzák, hogy az egyesülésnek sem teológiai, sem egyéb akadálya nincs. A megbeszélések kezdetén azonban aláhúzták, hogy olyan szervezet kialakításán fáradoznak, mely nem csökkentí, hanem ha lehet még fokozza szolgálatuk hatékonyságát. A munkacsoport négy lehetőséget terjesztett az egyházak és gyülekezeteik elé:

1. Megmarad a három egyház az eddigi formában, de fokozza együttműködését.
2. A három egyház egyesült egyházat alkot, mely bizonyos közös és nemzetközi feladatokat is ellát, egyébként megmarad a három egyház önállósága.
3. A három egyházszervezet feloszlik és egye-

TÖRTÉNELMI IDŐKBEN

sült egyházzá lesz, melyen belül 5—8 nagyobb földrajzi egység relatív autonómiával rendelkezik.

4. A három egyház egy egyházzá lesz, melyre minden közös funkciót ráruháznak, s mely 5—8 nagyobb földrajzi egységre (provinciára, egyházkerületre) oszlik, amelyek viszont ismét kisebb, mintegy száz-száz gyülekezetből álló egységekből állnak egy-egy püspök vezetése alatt.

A gyülekezetek választát 1981 közepére várták, melynek alapján az egyházkerületek tanácsai megteszik javaslatukat. 1982-ben pedig a három egyház közgyűlése ugyanannak a napnak ugyanabban az órájában — hogy ne befolyásolják döntésükkel egymást — szavaz a javaslatokról. (5)

JEGYZETEK

(1) 1976-os adatok.

(2) Az USA-ra nézve a nemzetiségek sorrendje más, mert például sokkal több szlovák-nyelvű evangélikus vándorolt ki, mint magyar.

(3) Az LCA-n belül a magyar gyülekezetek az 1941-ben megalakult Amerikai Magyar Evangélikus Konferenciába (Hungarian Conference) tömörültek. Hasonló szervezetük van a német, finn és dán evangélikusoknak.

(4) A teljesség kedvéért említendő, hogy létezik még a Concordia Lutheran Conference, valamint az Evangelical Lutheran Federation 5-5 gyülekezetrel, továbbá kilenc gyülekezet működik minden egyháztesttől függetlenül. Ugyancsak figyelmet érdemel két új egyháztest: a Latvian (lett) Evangelical Lutheran Church és az Estonian (észti) Evangelical Lutheran Church. Az Egyesült Államok és Kanada területén 1980-ban 18.374 evangélikus gyülekezetet tartottak számon.

(5) Szeptember 8-án, délután 5 órakor.

(Folytatjuk)

A SZENTÍRÁS olyan mint az éjszakai ég: minél tovább nézed, annál több a csillag rajta.

JÉZUS SZÍVÉNEK FÁJDALMA

Amikor útban volt Jeruzsálem felé, Samária és Galilea között haladt át. Amint beért egy faluba, szembejött vele tíz leprás férfi, akik távol megálltak, és kiáltozva kérték: "Jézus, Mester, könyörülj rajtunk!" Amikor meglátta őket, így szólt hozzájuk: "Menjete el, mutassátok meg magatokat a papoknak." És amíg odaértek, megtisztultak. Egyikük pedig, amikor látta, hogy meggyógyult, visszatért, és hangosan dicsőítette az Istent. Jézus ekkor így szólt: "Nem tizen tisztultak-e meg? Hol van a többi kilenc? Nem akadt más, aki visszatért volna, hogy dicsőítse Istent, csak ez az idegen?" És azt mondta az Úr: "Kelj fel, menj el, hited megtartott téged" (Lk 17:11-19).

JÉZUS úton van Jeruzsálem felé, hogy ott beteljesedjék rajta minden, amit Isten atyai szíve üdvösségünkre eltervezett. Amikor az egyik faluba akar betérni, tíz belpoklos (leprás) ember fut eléje, olyan emberek, akik — utálatos és gyógyíthatatlan betegségük miatt — a társadalomból ki voltak taszítva. A közös nyomorúság ledöntötte már közöttük az elválasztó falakat. Könyörögnek Jézushoz segítségért. Jézus mind a tízet meggyógyítja.

JÉZUS SZÍVÉNEK FÁJ, hogy a meggyógyul-

Az Egyesült Államok 5 nagyobb egyházteste közül három egyidőben tartja országos közgyűlést szeptember elején. A közgyűlési kiküldöttek szeptember 8-án ugyanazokban az órákban szavaznak, hogy egyházaik az egyesülés útjára lépjenek-e vagy sem. Amennyiben mindhárom helyen, az ohioi Clevelandban, a kentucky Louisvilleben, s a kaliforniai San Diegoban pozitív a szavazási eredmény, akkor várható, hogy 1988-ra az "Association of Evangelical Lutheran Churches", a "Lutheran Church in America", s az "American Lutheran Church" egyházból nagyjából 5.5 millió lelket egybefoglaló új ev. egyház alakul.

* * *

Az ev. egyházak imént ismertett egyesülési terve ugyancsak nagy árnyékot vet egy másik, talán sokkal jelentősebb történelmi eseményre. Ha a három ev. országos közgyűlésen és a "Protestant Episcopal Church" nevű anglikán egyház közgyűlésén is egyformán szavaznak, akkor először fordul majd elő Észak-Amerikában, hogy evangélikusok valamely nem-evangélikus egyházzal hivatalos úrvacsorai közösségre lépnek. Ez azt jelenti, hogy anglikánok és evangélikusok minden fenntartás és gátlás nélkül kölcsönösen résztvehetnek

egymás Istentiszteletein és az Úrvacsora vételére szabadon járulhatnak egymás oltáraihoz. Az evangélikus — anglikán teol. bizottság megállapította, hogy mindkét egyházi közösségben az evangéliumot tisztán hirdetik és a szentségeket az evangélium szerint szolgáltatják ki. Ez az alapelv az Ágostai Hitvallásban található; ez elég ahhoz, hogy különböző hagyományú és szervezetű egyházak sajátosságuk megtartásával úrvacsorai közösségre lépjenek. Mivel azonban nem minden részletkérdés került kidolgozásra (pl. a papirend kérdése sem), ezért a szavazásra kerülő közösség egyelőre ideiglenes jellegű. Ennek az evangélikus — anglikán úrvacsorai közösségnek itt azért rendkívüli a jelentősége, mert ez valószínűleg bezárja az ajtót a "Lutheran Church Missouri Synod" egyházzal való úrvacsorai közösség létesítése előtt. A LCMS egyház mindig kritikusan nézte az "American Lutheran Church", a "Lutheran Church in America", s az 1970-es évek második felében saját kebeléből kivált "Association of Evangelical Lutheran Churches" egyházak gyakorlati működését, hogy az esetenként nincs összhangban az ev. hitvallási iratokban lefektetett elvekkel. Ezért is mondta fel tavaly az ALC egyházzal 1967-ben létesített úrvacsorai közösségét. A "Wisconsin Evangelical Lutheran Synod" egyház pedig még a LCMS egyházat is liberálisnak tartja. Európában — eltekintve a Svéd (Ev.) Egyház és az anglikán Egyház kapcsolatától — az ún. "Leuenbergi Egyezmény"-t elfogadó evangélikus és református egyházak vannak úrvacsorai közösségben. Az egyezmény szerint a két egyház között nincs lényegi eltérés az Úrvacsoráról szóló tanításban, annak ellenére, hogy egyik egyház sem mondta fel saját hitvallási álláspontját. Ezek pedig igazán nem egyeznek mondanivalójukban. Az észak-amerikai evangélikus — anglikán egyezménynek is alapos vizsgálat tárgyát kell képeznie. Minthogy ez még nem forog közkézen, remélhető, hogy a közgyűlési delegátusok — a megfelelő tájékoztatás és jelentés birtokában — nem alapot nélkülöző öku- menikus lelkesedésből hoznak rendkívüli horderejű határozatot úrvacsorai közösség tárgyában. — BB.

tak közül kilenc nem tért vissza hozzá. Egyedül a samaritánus, akit ellenségnek tartottak, tud hálás lenni, tudja kötelességét. Jézus szívfájdalmát az okozza, hogy a választott nép fiai magától érte- tődőnek tartják a gyógyulást, de cserébe nem adják oda Jézusnak szívüket.

A KILENC BÉLPOKLOS képében ismerjük mi is magunkra. Jézus napról napra elhalmoz bennünket kegyelmével, szeretetével, irgalmasságával. Naponként vannak csodálatos gyógyulások életünkben, mégsem tudunk hálásak lenni azért a sok drága alkalomért, amikor Jézus segít rajtunk. Miértünk is, a mi hálátlanságunkért sokszor fáj Jézus Krisztus szíve.

VALLJUK MEG, hogy hálátlan életünkkel sok szívfájdalmat okozunk Jézusnak, hogy elefejtjük azt a segítséget, amit egyedül csak tőle kaphatunk.

ADJUNK HÁLÁT azért a nagy kegyelemért, amelyet minden hálátlanságunk ellenére sem von meg tőlünk, hanem napról napra felkínálja mindnyájunknak a testi és lelki nyomorúságból való szabadulásunkra.

KÖNYÖRÖGJÜNK Istenhez azért, hogy velünk ne történjék meg, ami a belpoklosokkal történt, hogy a mi evangélikus egyházunk és népünk hálátlanná ne váljék Jézus Krisztus szeretete iránt.

ST/ze

AZ EGYHÁZ HÍREI

EVANGÉLIKUS VILÁGSZÖVETSÉG

* Kettős tűzbe került az EVSZ végrehajtóbizottsága. A Lett Ev. Exil-egyház hivatalos átiratban kritizálta az EVSZ-t, hogy nem támogatja kellőleg a balti nemzetek szabadságtörekvéseit. Az átirat megemlíti, hogy a balti népek szovjetizálása nemzetgyilkossággal egyenlő. Másfelől az Argentínai Egyesült Evangélikus Egyház gyarmatosító magatartással vádolta az EVSZ-t, mert a Falkland-konfliktus tekintetében semleges álláspontot képviselt, holott esetenként Namibia, Dél-Afrika, vagy Etiópia kérdésében félreérthetetlenül nyilatkozott.

EGYESÜLT ÁLLAMOK

* Az Orsz. Evangélikus Tanács újabb taggal bővült. Az "American Lutheran Church", "Association of Evangelical Lutheran Churches", "Lutheran Church in America" és "Lutheran Church Missouri Synod" egyházak mellé felvették az Amerikai Lett Evangélikus Egyházat. A lett egyháznak 14 ezer USA-beli és 2000 kanadai tagja van, s beletartozik a szabadvilágban működő Lett Evangélikus Exilegyház szervezetébe. Az exilegyház feje, Arnolds Lúsis érsek Torontóban székel.

* A "Lutheran Church in America" egyház július végén az ohioi Springfielden tartott világmissziós napjain közel másfélezeren vettek részt, közülük többen külföldi országokból. **Dr. Rönkösi Károly, Markovits Pál, Bernhardt Béla** magy. ev. lelkészekon kívül találkoztunk amerikai gyülekezetekhez tartozó magy. ev. hívekkel is. A magyar "csoportot" Csiléből **Schaller István** ev. egyházi elnök egészítette ki. Az Istentiszteletet, imaórákat és plenáris ülések missziós témáján kívül a résztvevők közel 130 munkacsoporthoz (egy-egy résztvevő legfeljebb csak hét csoportba sorolható) tájékozódhattak az egyházi munka sokszor nehéz körülményeiről és bonyodalmas részleteiről. Kelet-Németország és Etiópia a baloldali zsarnokság, míg Namibia és Csíle a jobboldali diktatúrák példaként szolgáltak, hogy az egyház és állam viszonyának a kérdésre válasz kerülhessen. A Wittenberg Egyetem nagyszerű keret adott a világmissziós napoknak. Akik ott lehetnek, bizony mély és tartós benyomásokkal gazdagodtak országos egyházunk bel- és külföldi missziós munkája tekintetében. A záró Istentiszteleten húsz nyelven mondtak szalutációt, közöttük magyarul **Nt. Markovits Pál**.

MAGYARORSZÁG

* A Budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián az 1981/82-es tanév végén **Deméné Gede Erika, Fabiny Tamás, Kiss Péter, Magassy Sándor, Nagyné Ferenczy Erzsébet, Smdéliusz Zoltán, s Verasztó Sándor** végzett teológus nyert lelkészi képesítést. Időközben a nőket lelkészi munkatársi szolgálatra bocsátották ki, a férfiakat pedig lelkészé szentelték.

* Szarvaskenden megújított imatermet, **Diósgyőr—Vasgyáron** és **Cegléd**en megújított templomot vett használatba az ev. gyülekezet. Győrött a felújított Ev. Szeretetházat vették ünnepélyesen használatba.

* **Bartha Tibort, a Tiszántúli Ref. Egyházkerület püspökét** 70. születésnapja és püspöki szolgálata 25. évfordulója alkalmából országos szintű ünnepélyen köszöntötték.

* **Meghalt Fecske Pál** ev. lelkész, **Breuer Oszkár, Mészáros Sándor** és **Makovinyi Pál** ny. lelkész, valamint **Tekus András** segédlelkész.

* **Szegeden** a templomszentelés 100. évfordulóját ünnepelte az ev. gyülekezet. Az ünnepségen

dr. Brachna Gábor clevelandi ev. főesperes, egykori szegedi káplán is szolgált.

* **Kajárpécen** **Jankovits Béla, Orosházán Gyarmati István, Mezőberény I. kerületben Csepregi Zsuzsanna** újonnan szentelt lelkész, volt lelkészi munkatárs az ev. gyülekezet új lelkésze.

* **Érdekes hangnemből** foglalkozik a "Diakónia" c. ev. teológiai szemle legújabb száma a hazai evangélikus—református kapcsolatokkal. A beszélgetés formájú ismertetőben mindkét részről bizonyos fenntartás észlelhető.

* Az ev. lelkészképzés magyarországi megindulásának 425. évfordulójáról emlékeztek meg. 1557-ben újult meg a reformáció szellemében a soproni "latin iskola", mely a mai Ev. Teol. Akadémia ősnévé számít.

* Az annakidején a **Metró** építése folytán meggyengült épületszerkezet renoválása tervszerűen halad a **Bp.—Deák téri ev. templomban**. Az istentiszteleti szolgálatnak többféle nehézséggel kell megbírkóznia, de remélik, hogy karácsonyra már a teljesen megújult templomban gyülekezhetnek a hívek Isten tiszteletére.

* Az 1982/83-as tanévre **dr. Fabiny Tibor** professzort választották meg az Ev. Teol. Akadémia dékánjává.

* **Dr. Ottyk Ernő**, az Északi Ev. Egyházkerület püspöke e szolgálatából ugyan nyugalomba vonult, de mint nyugállományú püspök betölti a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtitkári tisztét, **dr. Pröhle Károly** professzor utódjaként.

* **Dr. Pröhle Károly** ev. teol. professzort az ev. egyházban orsz. teológiai tanulmányi igazgatói munkakör betöltésével bízták meg; ebben az új munkakörben a lelkészi és világi teol. képzést koordinálja.

* Az Északi Ev. Egyházkerület püspöki tisztének a betöltésére **dr. Nagy Gyula** ev. teol. professzor, püspökhelyettes a jelölt.

* **Dr. Görög Tibor** ev. lelkész, a Keresztény Békekonferencia titkárát a Munka Érdemrend ezüstitokozatával tüntették ki.

* A **Rajna-Vesztfáliai Ev. Egyház** új orgonát adományoz az Ev. Teol. Akadémiának. Az orgonát a **Bp. zuglói ev. templomban** helyezik el; 18 regiszteresre tervezik. Az orgonaépítéssel az **Állami Orgonauzem 1984. május 15-re** készül el.

* **Szabó József** ny. püspököt (az egykori **Dunáninneni Ev. Egyházkerület** élén állt) köszöntötték 80. születésnapja alkalmából.

* Az ev. egzegézis-sorozatban legutóbb **dr. Muntág Andor** "Jób könyve" c. munkája jelent meg.

* Az 1950/60-as évekre visszautó polémikus hangnemből kritizálta **dr. Káldy Zoltán** ev. püspök-elnök **Terray László** norvégiai magy. ev. lelkésznek az 1984-ben Budapesten tartandó 7. ev. világggyűléssel kapcsolatban analízisét a magyar-honi ev. egyház vonatkozásában. Az igencsak tárgyilagos, jóhangú és építőcélú cikk egyidőben jelent meg az "Útitárs" (Európa) és az "Erős Vár" hasábjain 1981 októberében.

Az ilyesmi nem szolgálja azt a kapcsolat-képzési törekvést, amire a "Magyarok Világszövetsége" nevű hazai szervezet tagszervezeteit, tisztségviselőit buzdítja, köztük az egyházakat és vezetőiket is. (Dr. Káldy Zoltán püspök szerint — a "Magyar Hírek" közlésében — ilyen indítékú volt az a disz doktorátus is, mellyel az Ev. Teol. Akadémia **Brachna Gábor**t, az Amerikai Magyar Ev. Konferencia főesperését tüntette ki...)

Hírközlő: **Bernhardt Béla**

Az USA és Kanada
minden magyar evangélikus címére (akikről tudomásunk van) megy az **Erős Vár**. Ezt sok előfizetőnk mások-
ra is gondoló bőkezűsége teszi lehetővé. E testvéreink az előfizetésen felül jelentős összegű adományokkal támogatják egyetlen egyházi lapunk 48 esztendeje fennálló szolgálatát. Kevesen vagyunk magyar evangélikusok, fogjuk meg egymás kezét az **Erős Váron keresztül!**

Lehet több évre is előfizetni!

Már írtunk arról, hogy időnként egy-egy hátralekos előfizetőnk nagyobb összeg beküldésével lepi meg az Erős Várt. Legutóbb egy testvérünk 14, egy másik 16 éves hátralékát rendezte. Az olvasók többsége azonban figyelembe veszi a címszalagon látható lejárat dátumot és időben megújítja előfizetését, sokan több évre is. Ez utóbbi lehetőséggel, úgy látszik, nem mindenki van tisztában, mert mostanában néhány előfizetőnk érdeklődött, hogy lehet-e egyszerre több évre beküldeni az előfizetést? Erre a kérdésre lelkes igennel válaszolunk. Így nemcsak az előfizető spórolja meg az évenkénti csekírást és postaköltséget, hanem a kiadóhivatal is mentesül a gyakori könyvelés és címszalag-átírás munkájától. Ugyanakkor viszont — egyéb tényezőket is figyelembe véve — az előre való befizetést maximálisan 5 (öt) évre kell korlátoznunk.

KÖLTÖZIK?

Felhívjuk olvasóink szíves figyelmét a 4. oldalon állandóan látható kérésre, mely szerint, ha nem jelentik be nekünk előre, hogy a címük megváltozik, a posta a kézbesíthetetlen újságot megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig külön portót kell fizetnie. Ez eléggé jelentős kiadás az Erős Vár számára, hiszen némely olvasónk egy évben többször is költözik, anélkül, hogy új címét bejelentené. A postának fizetendő ilyen külön díjakra aligha van fedezetünk a lap egyre emelkedő előállítási költségei mellett. Nagyon kérjük tehát a nyájas Olvasót: **HA KÖLTÖZIK, ÍRJA MEG ÚJ CÍMÉT AZ ERŐS VÁR-NAK!**

GYÜLEKEZETI HÍREK

BUFFALO

Lelkész: **Buthy Dénes**

Templom (Our Savior): 1037 Grant Street. Paplak: 1035 Grant Street (14207). Tel.: (716) 873-2077. Angol—magyar istentisztelet minden vasárnap de. 11-kor; nagy ünnepeken külön magyar de. 10-kor.

A gyülekezet szokásos piknike (Lawn Fete) aug. 1-én volt a templomkertben. Helyszíni rádióközvetítésben a környékbeli magyarság is hallhatta többek beszédét, **Szeider Péter** énekét és kiváló magyar zenekarát. Minden tekintetben szép sikerünk volt. — Lelkészünk **Éva** leánya

SECOND CLASS PUBLICATION.**POSTMASTER: SEND FORM 3579 TO
ERŐS VÁR (USPS 178560)****BOX 02148, CLEVELAND, OH 44102.**

szintén a lelkési pályára készül: szeptembertől kezdve a Philadelphia Lutheran Seminary hallgatója. — A nyári Biblia-iskola július végén volt a "Lutheran Co-ordinated Ministry" keretében. — Pénztárosunk, Szakács Tiborné sz. Egyházy Vilma a nyáron meglátogatta a győrmezei Kisbaboton élő édesanyját. — Templomunkban házasságot kötöttek: Zak Louis és Saar Frances Mary, valamint Kwiatkowski Robert és Bishop Christine.

CLEVELAND-ELSŐ

Templom és lelkési hivatal: 2836 East Blvd. (44104). Tel.: (216) 721-7074. Vasárnapi istentisztelet de. 10 órakor, angol—magyar. Mihály Ernő gondnok telefonszáma: 561-7316.

A gyülekezet gondnoka hangsúlyozza, hogy bár jelenleg még nincs megválasztott lelkészünk, ez nem jelenti azt, hogy megáll a gyülekezeti élet, sőt: folyik a teljes program. Minden egyházi cselekményt elvégzünk, minden vasárnap tartunk kombinált angol—magyar istentiszteletet de. 10 órakor, melyre testvéreink szeretettel hívjuk és elvárjuk. Október 3-án (Világúrvacsora Nap) a rendes időben tartott istentiszteleten kiosztjuk az Úr szent vacsoráját.

CLEVELAND—NYUGATLelkész: **Juhász Imre**

Templom: W. 98 és Denison Ave. — Lelkési hivatal: 3245 W. 98th St. (44102). Tel.: (216) 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar nyelven. Úrvacsoraszentség minden hó első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola októbertől májusig 9:30-kor angol, 10:45-kor magyar nyelven.

Április folyamán vasárnaponként átlagosan 87, májusban 66, júniusban 64, júliusban 48, augusztusban 55 hívünk vette igénybe az egyház igehirdető és tanító szolgálatát. A félelmi pénztári jelentés szerint 1982 első hat hónapjában a gyülekezet bevétele \$17,651.16, a kiadás \$18,454.15 volt. Az "Ohio Synod Seminary Appeal" javára (a columbusi lelkészsképző akadémia megnagyobbítására) híveink \$287 összegben adakoztak.

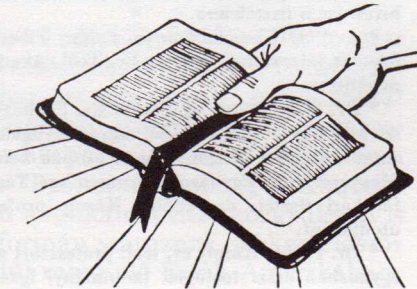
Jólsikerült műsoros ebédünk, "Tavaszi hangok — tavaszi ízek" témával, dr. Tihanyi Sándor, G. Dolech Melinda és Tóthné Domján Klára közreműködésével szépszámu közönséget vonzott május 23-án.

Új orgonistánk van: a fiatal Legeza Adrienne, aki a 12 évig szolgált és májusban elhunyt Gutovz József örökébe lépett (lásd a megemlékezést a lap legutóbbi számában). **Temetések:** A gőrmegyei Sajóháza szülötte, **Lucsko András** márc. 17-én, 95 éves korában; a Keleztvárosi született **Bónis Andrásné** sz. Kovács Leontína 82 éves korában, ápr. 17-én; a csanádmezei Nagybánhegyesről származott **csanádi Andos Mihály** ápr. 24-én, 70 éves korában; a detroit-i születésű **Gutovz József** orgonistánk máj. 16-án, 76 éves korában; az Újvidéken született **dr. Wágner Károly** 75 éves korában, júl. 3-án. "Boldogok a halottak,

kik az Úrban halnak meg..." (Jel. 14:13). **Betegekink**, akik kórházi kezelésben részesültek a legutóbbi közlés óta: ifj. Klein Jánosné, May Józsefné, Ferenczhalmi Erika, Kneffel Péterné, Ignácz Jánosné, Horváth Antalné, Bertalan Kálmánné, Simon Irma, Úregdy-Nagy Józsefné, Bónis András, Körösi Jolán, Moser Péterné, Egyed Aladárné, Simon Bálint és Bertalan Kálmán.

Az akroni Lórántffy Otthon területén június 6-án felavatott Ordass-domborműre presbiterreink adomány: 100 dollár. Az ünnepségen egyházunk képviselőjében Lovagi Tibor presbiter mondott emlékbeszédet Ordass Lajos ev. püspökről. Gyülekezetünk továbbá megrendelte a Magyar Konferencia által meghirdetett Ordass-bronztablát, abban a reményben, hogy a többi magyar ev. gyülekezet is követi példánkat. — Lelkészi szolgálatunk idején, aug. 8-án Őri Gyula presbiter, valamint Nt. Kiss Miklós látta el az istentiszteleti szolgálatot.

Mindennapi kenyér

— *Útmutató a Biblia olvasásához* —**1982. SZEPTEMBER HÓ**

1. Csel 9:31-42. — 2Krn 10:1-19.
2. Mt 9:27-34. — 2Krn 12:1-16.
3. Mt 8:14-17. — 2Krn 20:1-26.
4. 1Kor 3:9-15. — 2Krn 26:1-23.

PÜNK. U. 14. VAS. — SZEPT. 5.**Heti ige: Mt 25:40**

5. Ef 5:21-31. — Jn 6:60-69.
6. Csel 4:32-35. — 2Krn 28:1-15.
7. 5Móz 24:17-22. — 2Krn 28:16-27.
8. 2Móz 22:20-26. — 2Krn 34:1-8.
9. Csel 6:1-7. — 2Krn 34:9-21.
10. Ézs 58:7-12. — 2Krn 34:22-33.
11. Jer 22:13-19. — 2Krn 35:1-19.

PÜNK. U. 15. VAS. — SZEPT. 12.**Heti ige: Zsolt 103:2**

12. Ef 6:10-20. — Mk 7:1-8, 14-15, 21-23.
13. Ézs 40:15-26. — 2Krn 35:20-27.
14. 1Ts 5:14-24. — 2Krn 36:1-10.
15. 3Móz 9:22-10:5. — 2Krn 36:11-23.
16. 3Móz 16:1-5, 15-19. — Ám 1:1-2; 3:3-6.
17. Mk 1:40-45. — Ám 3:1-2, 9-15.
18. 2Ts 2:13-17. — Ám 4:1-13.

PÜNK. U. 16. VAS. — SZEPT. 19.**Heti ige: 1Pt 5:7**

19. Jk 1:17-27. — Mk 7:31-37.
20. Lk 12:22-32. — Ám 5:1-13.
21. 1Tim 6:6-11a. — Ám 5:14-24.
22. Lk 17:5-6. — Ám 6:1-8.
23. Péld 30:5-9. — Ám 7:1-9.
24. 1Kor 7:20-24. — Ám 7:10-17.
25. Lk 6:20-26. — Ám 8:1-3; 9:1-6.

TORONTOH. lelkész: **Bernhardt Béla**

Templom: First Lutheran Church, 116 Bond Street. — Lelkési hivatal: 9715 Lake Ave., Cleveland, OH 44102, USA; tel.: (216) 631-5007. — Istentisztelet (július—augusztus kivéve) a hó második és negyedik vasárnapján du. ½6-kor. Mikláián Lajos felügyelő telefonszáma: (416) 621-8285.

A gyülekezet közösségének legalapvetőbb megnyilvánulása az Istentiszteleten való részvétel. Valljuk együtt a szoltáráról: "Uram, szeretem a Te házában való lakozást, a Te dicsőséged hajlékának helyét." Őszi Istentiszteleteink sorrendje (minden alkalommal du. ½6, kivéve szept. 26-át, amikor du. 3 óra), szept. 12: Úrvacsora (Bernhardt Béla); szept. 26. du. 3-kor (Markovits Pál); okt. 10-én (Juhász Imre); okt. 24-én: Reformáció (Bernhardt Béla); nov. 14-én (Juhász Imre); nov. 28-án: Advent (Bernhardt Béla).

PÜNK. U. 17. VAS. — SZEPT. 26.**Heti ige: 2Tim 1:10b**

26. Jk 2:1-5, 8-10, 14-18. — Mk 8:27-35.
27. Mk 6:14-29. — Ám 8:4-12.
28. Jób 5:17-26. — Ám 9:7-13.
29. Lk 10:17-20. — Hós 1:1-9.
30. Jk 1:2-12. — Hós 2:1-10.

1982. OKTÓBER HÓ

1. Zsid 10:35-39. — Hós 2:16-25.
2. Jk 5:9-11. — Hós 4:1-3.

PÜNK. U. 18. VAS. — OKT. 3.**Heti ige: 1Jn 5:4b**

3. Jk 3:16-4:6. — Mk 9:30-37.
4. Zsid 11:1-7. — Hós 5:8-14.
5. Zsid 11:17-22. — Hós 5:15-6:6.
6. Mk 9:17-27. — Hós 8:1-14.
7. Ézs 49:7-13. — Hós 11:1-11.
8. Csel 5:34-42. — Hós 14:2-10.
9. Zsid 11:23-31. — Jón 1:1-16.

PÜNK. U. 19. VAS. — OKT. 10.**Heti ige: 1Jn 4:21**

10. Jk 4:7-5:6. — Mk 9:38-50.
11. Mt 5:17-22. — Jón 2:1-11.
12. 1Tim 1:5-9a. — Jón 3:1-10.
13. Mt 5:23-26. — Jón 4:1-11.
14. Jk 2:1-8. — Jel 1:1-3.
15. Mt 22:34-46. — Jel 1:4-8.
16. Jk 2:8-13. — Jel 1:9-11.

PÜNK. U. 20. VAS. — OKT. 17.**Heti ige: Jer 17:14**

17. Zsid 2:9-18. — Mk 10:2-16.
18. Mk 1:32-39. — Jel 1:12-20.
19. Kol 3:5-11. — Jel 12:1-6.
20. 1Móz 15:1-6. — Jel 12:7-12.
21. 4Móz 12:1-5. — Jel 12:13-18.
22. 2Móz 15:22-27. — Jel 13:1-10.
23. 1Móz 9:12-17. — Jel 13:11-18.

PÜNK. U. 21. VAS. — OKT. 24.**Heti ige: Mik 6:8**

24. Zsid 4:12-13. — Mk 10:17-30.
25. 2Kor 3:3-9. — Jel 14:1-5.
26. 2Móz 18:13-27. — Jel 14:6-7.
27. Mal 2:13-16. — Jel 14:8-13.
28. 1Tim 3:1-13. — Jel 14:14-16.
29. 1Tim 5:4-8. — Jel 14:17-20.
30. 1Kor 7:29-31. — Jel 15:1-4.

PÜNK. U. 22. VAS. — OKT. 31.**Heti ige: 1Kor 3:11**

31. Reform. ünn. Rm 3:19-28. — Jn 8:31-36.